

Voorwoord

Nadat ik mijn boek *Niets is waar* had geschreven, voelde ik in het tijdvak waarin het coronavirus de discours bepaalde, de onweerstaanbare behoefte om de kentheoretische oergrond van het nihilisme bloot te leggen.¹ En dan ontcom je er niet aan de aloude metafysische discussie over het *zijn* en *niet-zijn*, die in deze post-postmoderne tijd zo op het oog geheel achterhaald is, weer in het volle licht te plaatsen. Een naar mijn smaak oneigentijdse discussie, die al bij de vroege Grieken begint en waar Nietzsche honderdvijftig jaar geleden nieuw leven heeft ingeblazen.

In de literatuur wordt de presocratische natuurfilosoof Parmenides als dé filosoof gezien die een directe invloed heeft uitgeoefend op de westerse wijsbegeerte van pak hem beet de middeleeuwen tot en met de moderne tijd, dat wil in dezen zeggen van de scholastiek, Nietzsche, Heidegger tot en met de Franse filosofen die kort na de Tweede Wereldoorlog nog de representanten waren van de moderne tijd. Bij een trits Franse filosofen, zoals Foucault, Derrida, Lacan en Deleuze, die zich in niet onbelangrijke mate op Nietzsche beroepen, voltrekt zich de breuk, zij worden postmodern.

Wat mij bij het lezen van al die boeken is opgevallen, is dat al die critici van de metafysica met inbegrip van het postmoderne denken aan het eind van de tunnel toch een 'iets' ontwaren, of dat iets een ondefinieerbare God, een geloof, hoop, verwachting, belofte, of liefde is. Kennelijk zoeken al die denkers toch een grond, bestemming of houvast. Huns inziens zou het leven ondraaglijk zijn als dat een *niets* zou zijn.

Voor mij, als filosoof die wat minder op zoek is naar transcendentie blijft de vraag actueel: in welke wereld leven we tegenwoordig.² Zou dat niet een wereld kunnen zijn van het *niets*?³ En als dat een *niets* zou zijn, zou dat niet een wereld kunnen zijn waar de chaos heerst? Dit schreeuwt om een verklaring. Kortom, allemaal vragen die ik in dit boek van plan ben aan een nader onderzoek te onderwerpen. En dan zou zomaar de conclusie kunnen zijn dat *niets* geen waarheid, God, *zijn*, *niet-zijn*, geloof, ziel, geest, ik, substantie, hoop, belofte, verwachting, liefde of *iets* inhoudt maar louter

¹ De slotbeschouwing van het boek: *Niets is waar, de eindeloze geschiedenis van het nihilisme*, Utrecht 2019 was getiteld: *Moed der wanhoop* en dat hield een belofte in derhalve heb ik gemeend, deze kentheoretische beschouwing te eren met de titel: *In gevecht met de wanhoop*. Door al die eeuwen heen blijkt de filosofie in gevecht te zijn met de wanhoop.

² Officieel ben ik gepromoveerd in de wijsbegeerte, een paar jaar voordat die discipline omgedoopt werd in filosofie, voor sommigen een degradatie (zie *Slotbeschouwing*).

³ Als ik in dit werk het begrip het zijn of het niets gebruik, dan cursiveer ik het zijn of het niets, dus het zijn wordt dan het *zijn*, en het niets wordt het *niets*.

Apeiron: is leegte, het onbestemde, het onbegrensde *niets*.

een *niets* is. Verder signaleer ik dat deze wereld gekenmerkt wordt door chaos. Kortom: we leven in een wereld waar de regie in handen is van het *niets* en waar chaos laten aanwezig is. Of om met andere woorden te zeggen waar het nihilisme de boventoon voert en chaos de ondertoon.

In kort bestek:

Parmenides: Zijn = Denken tegenover het *niet-zijn*, het *niets*.

Plato: *Zijn* is waarheid, waarheid vs. schijn.

Christendom: God en het *niets* (goed vs. kwaad).

Descartes: Subject vs. object, het kennend subject vs. het te kennen object.

Kant: Het *niets* kan niet gekend worden.

Fichte: Het Ik vs. het niet-Ik.

Hegel: Het *zijn* is de *geest* die zich ontvouwt in de geschiedenis. De dialectische ontwikkeling van geest tot absolute geest en daarmee de aankondiging van het einde van de geschiedenis.

Marx: De dialectiek van de materie (materialisme), wat gespiegeld is in de strijd van de klassen.

Nietzsche: Lichaam en macht, de Wil tot macht en *het niets*.

Heidegger: *Zijn* en de wereld van de zijnden. Wij zijn vergeten wat *het zijn* is, de vraag is, blijft dan het *niets* over?

Foucault: Wil tot macht wordt de analyse van de microfysica van de macht.

Deleuze: Lichaam en macht, wordt verlangen en macht.

Lacan: Taal en lichaam, taal en verlangen.

Badiou: Het *zijn* is *gebeurtenis*.

Žižek: De *geest* keert terug op het wereldtoneel.

Mijn finale conclusie is: wij zijn vergeten wat *het niets* is.

Wat is *het niets*?

En tot slot het substraat van het *niets* is de *chaos*. Altijd is de grond chaos, hoe de wereld ook bestierd, bezworen, vormgegeven, gevormd, geordend wordt.